

Organizačné a právne aspekty protestného prerušenia výučby na vysokých školách po 17. novembri 2022

- 3. pracovná verzia

Právna forma protestu: pôjde o protestné prerušenie všetkých foriem výučby a skúšania v rámci vysokoškolského vzdelávania na dobu neurčitú až do splnenia podmienok formulovaných SRK dňa... a podporených... (s možným odklonom pre tzv. samoplatcov, resp. študentov zo zahraničia), nie o štrajk v právnom zmysle slova.

Právnym základom pre tento protest je ustanovenie § 6 ods. 1 písm. d) zákona o vysokých školách, podľa ktorého organizácia štúdia je vecou samosprávnej pôsobnosti verejnej vysokej školy. V rámci toho je verejná vysoká škola oprávnená určovať, v ktorých obdobiach bude v rámci akademického roka prebiehať výučba a skúšanie a v ktorých nie.

Upozorňujeme však, že trvanie akademického roka je ustanovené zákonom (§ 61 ods. 1 zákona o vysokých školách) – akademický rok trvá do 31. 8. kalendárneho roka.

Vznik stavu protestu: každá vysoká škola začne protestné prerušenie všetkých foriem výučby a skúšania z právneho hľadiska rozhodnutím rektora, a to vo forme zmeny organizácie štúdia v rámci akademického roka (z formálneho hľadiska odporúčame posunutie výučby prípadne skúšania vždy minimálne o jeden týždeň – ale môže to byť aj na dlhšie časové obdobie, podľa preferencii vysokej školy – a to podľa odporúčaného harmonogramu, vid'. nižšie), ideálne s morálnou podporou rozhodnutia ďalšími orgánmi vysokej školy, najmä akademického senátu, vedenia vysokej školy či kolégia rektora; v tomto rozhodnutí môže na niektoré úkony týkajúce sa detailov splnomocniť dekana (menej preferované riešenie kvôli prehľadnosti vzťahov).

Pri každej vysokej škole je však potrebné prihliadať na prípadné osobitosti vyplývajúce z jej vnútorných predpisov, týkajúce sa toho, ktorý orgán akademickej samosprávy a akým postupom rozhoduje vo veciach organizácie štúdia.

V prípade spoločných študijných programov uskutočňovaných spoločne dvoma vysokými školami odporúčame podrobne o prerušení výučby dohodnúť formou dohody medzi rektormi vysokých škôl.

Zamestnanci v proteste: zamestnanci v proteste nie sú zamestnancami v štrajku a teda sa na nich nevzťahuje právna úprava štrajku, vysokoškolskí učitelia prestanú realizovať formy priamej pedagogickej činnosti (výučby a skúšania) na základe rozhodnutia rektora o organizácii štúdia v akademickom roku, tým pádom bude ich pracovná činnosť spočívať v tých istých aktivitách ako v tých častiach akademického roka, kedy sa nerealizujú formy priamej pedagogickej činnosti, najmä na vedeckú činnosť a v rámci pedagogickej činnosti na prípravu inovácii vo vzdelávaní pre budúcnosť, prípadne budú v kontakte so študentmi z hľadiska ich vzdelávania v oblasti akademických práv a slobôd a významu budovania občianskej spoločnosti (vrátane prednášok a diskusií na túto tému). Z toho vyplýva, že vysokoškolskí učitelia by aj v tomto čase mali byť k dispozícii študentom na individuálne konzultácie.

Vysokoškolskí učiteľia teda budú počas celého protestu v plnom pracovnom vyťažení so všetkými z toho plynúcimi právami a povinnosťami.

V prípadoch, kedy to bude z technického hľadiska účelné (napr. ak výskum možno uskutočňovať aj z domu), môže zamestnávateľ zamestnancom nariadiť prácu z domu (s uvedeným už máme skúsenosti aj príslušnú právnu úpravu). –

Študenti v proteste: študenti sú počas protestu riadnymi študentmi, nenavštevujú žiadne formy vyučovania a skúšania, avšak sú im poskytované internáty, stravné atď., aby študenti mohli riadne viesť svoj zaužívaný život vrátane brigád a pod., zároveň budú v čulom kontakte so školou, ktorá by mala pre nich organizovať vzdelávanie, resp. osvetu v oblasti akademických práv a slobôd a významu budovania občianskej spoločnosti (vrátane prednášok a diskusií na túto tému), mali by im byť k dispozícii vysokoškolskí učiteľia na individuálne konzultácie..

Študenti, vysokoškolskí učiteľia a ďalší zamestnanci vysokých škôl zároveň spoločne pripravujú ďalšie aktívne formy protestu vrátane osvetových aktivít zameraných na celú spoločnosť – samozrejme na základe dobrovoľnosti.

Odporúčaný harmonogram protestného prerušenia výučby:

- ak bude trvať od 17. 11. do 4. 12. 2022 – študenti dobehnú zameškané učivo samoštúdiom, prípadne vysoká škola v priebehu decembra zrealizuje niektoré vybrané náhradné formy výučby,
- ak bude trvať aj po 4. 12. 2022 do 29. 1. 2023 – každý ďalší výučbový týždeň od 5. 12. sa nahradí, skúškové obdobie sa primerane predĺži a bude sa realizovať od skončenia náhrady výučbovej časti počas letného semestra, paralelne s výučbou v letnom semestri,
- ak bude trvať aj po 29. 1. 2023 do 19. 2. 2023 - každý ďalší výučbový týždeň od 5. 12. sa nahradí, náhrada výučby a následné skúškové obdobie bude pokračovať paralelne s výučbou v letnom semestri – toto riešenie sa pre zimný semester potom uplatní aj pri akomkoľvek posúvaní letného semestra,
- ak bude trvať po 20. 2. 2023 do 30. 4. 2023 – výučbová časť letného semestra a následné skúškové obdobie sa primerane posunú v čase,
- ak bude trvať po 30. 4. do 30. 6. 2023 - výučbová časť letného semestra a následné skúškové obdobie sa primerane posunú v čase v najhoršom prípade bude skúškové obdobie letného semestra prebiehať paralelne s výučbovou časťou zimného semestra akademického roku 2022/2023 – uvedené bude možné ale iba na základe úpravy vysokoškolského zákona z hľadiska trvania akademického roku, inak nastane situácia uvedená v nasledujúcej odrážke už po 30. 4. 2023,
- ak bude trvať po 30. 6. 2022 – akademický rok 2022/2023 sa celkovo nebude realizovať a všetci prideme o jeden rok života, učiteľia aj študenti a zamestnávateľom vypadne jeden rok absolventov a aká vizitka to bude pre štát, ani netreba hovoriť.

Finančné prostriedky zo štátneho rozpočtu na realizáciu akreditovaných študijných programov – pokiaľ bude protest ukončený tak, že do 31. augusta 2023 bude tento akademický rok riadne ukončený, čo aj s veľkým posunom, nie je žiadny právny dôvod na akékoľvek krátenie štátnej dotácie, pretože tá prichádza na zabezpečenie chodu vysokej školy, ktorá má do konca daného akademického roku zabezpečiť určitý výsledok, organizácia, ako sa k tomu dopracuje je však vecou samosprávnej pôsobnosti vysokej školy. Veľký a ťažko riešiteľný problém by nastal v prípade, ak by protest spôsobil, že sa akademický rok nedokončí. To ale hrozí až v prípade trvania protestu po 30. 4. 2023 a ak by k tomu prišlo, vyriešiť sa to dá len dvoma spôsobmi, buď úplným finančným kolapsom vysokých škôl alebo dohodou o riešení situácie s vládou, prípadne podporenou príslušnou legislatívou.

Osobitosti:

študenti externej formy štúdia – síce si za štúdium platia, ale platia štátom regulované sumy, ktoré ani zďaleka nepokrývajú náklady na ich štúdium, preto pri nich nebude osobitný prístup, z hľadiska školného ak bude akademický rok ukončený riadne ukončený do 31. augusta, nevzniká ani riziko vrátenia školného – takéto riziko teda najskôr vznikne v prípade trvania protestu po 30.4. 2023.

študenti samoplatcovia – študenti študujúci študijné programy v cudzom jazyku – ide o študentov zväčša zo zahraničia, ktorí si buď sami platia náklady na štúdium v celom rozsahu alebo býva platené od zahraničných subjektov, dokonca niekedy aj vlád – proti činnosti týchto subjektov protest nesmeruje, navyše dlhodobé prerušenie takejto výučby by niektorým vysokým školám prinieslo takmer až likvidačné ekonomické straty a preto sa na týchto študentov bude vzťahovať len prvá fáza protestu od 17. 11. do 4. 12. 2022 – po tomto dátume ich štúdium pokračuje bez ohľadu na vývoj situácie

zahraniční študenti ERASMUS+, projekty SAIA, projekty typu ENLIGHT alebo spolupráce založené bilaterálnou zmluvou – **prvá možnosť je, že** nebude žiadny osobitný prístup vo vzťahu k týmto študentom, ak príde k protestu, je to medzinárodná hanba pre vládu Slovenskej republiky aj týmto spôsobom. Zároveň však podobne ako pri samoplatcoch, aj toto štúdium financujú subjekty, proti ktorým protest nesmeruje. Pri študentoch v rámci Erasmus+ by prerušenie výučby na dlhšie časové obdobie mohlo spôsobiť to, že druhá zmluvná strana (zahraničná univerzita, fakulta) by s našimi univerzitami už budúci rok neobnovila erasmus+ zmluvu (dosiahnuť niektoré spolupráce trvalo viac rokov a zahraničné univerzity si strážia ako plníme podmienky vo vzťahu k ich študentom). Zároveň dlhšie prerušenie výučby môže viesť až k tomu, že študenti nebudú môcť získať ECTS kredity za štúdium ako bolo zmluvne dohodnuté v rámci ich Learning Agreementov. Posunutie skúšobného obdobia rovnako neprichádza do úvahy keďže obdobie získania kreditov za príslušný semester je vždy v každej spolupráci zmluvne stanovené. Porušenie podmienok pre štúdium, nezabezpečenie aktivít, ktoré sú v rámci mobilit zmluvne dojednané a neumožnenie získania kreditov

za štúdium v zahraničí spôsobí nielen to, že študenti nebudú mať na domovskej univerzite uznané kredity za štúdium a tým sa im môže predĺžiť štúdium, ale ak národná agentúra Erasmus+ vyhodnotí v rámci monitorovania plnenia Charty Erasmus+ pre vysokoškolské vzdelávanie, tak porušenie záväzkov a jej zásad môže viesť až k zrušeniu charty Európskou komisiou. To znamená obrovskú finančnú stratu pre univerzitu a ohrozenie mobilit do budúcnosti. Poškodenie reputácie a dobrého mena nielen štátu, ale aj našich univerzít v zahraničí a vysoká pravdepodobnosť, že s nami nebudú zahraničné univerzity mať vôľu viac spolupracovať ako s relevantnými partnermi.

Zrušenie charty Erasmus+ bude mať tiež zničujúci priamy dopad na mobilitu učiteľov, vedeckých pracovníkov, zamestnancov ako v oblasti finančnej, tak aj pokiaľ ide o nevyhnutnosť absolvovať zahraničné pobyty ako podmienky kvalifikačného, vedeckého rastu.

Podobne nedodržanie dlhodobo nastavenej inštitucionálnej stratégie v oblasti Erasmus+ bude znamenať možnosť straty realizácie dvojitého diplomu (Erasmus mundus) a tiež kombinovaných intenzívnych projektových aktivít tzv. BIP (blended erasmus programme), ktoré sa naplno rozbiehajú od roku 2021.

Prerušenie štúdia študentov v rámci projektu Enlight rovnako preto neprichádza v úvahu (pozn.: Aliancia európskych univerzít ENLIGHT získala podporu v rámci iniciatívy Európskej komisie nazvanej European Universities. Patrí do širšieho programu Erasmus+ a jej cieľom je podporiť do roku 2024 budovanie „Európskych univerzít“. Tie umožnia študentom získavať vysokoškolské vzdelanie (akademické tituly) kombináciou štúdia vo viacerých členských štátoch EÚ. Oficiálne trvanie iniciatívy ENLIGHT je naplánované na 3 roky, po tomto období je v pláne predĺžiť pôsobenie ENLIGHT na ďalších 7 rokov.) Porušenie záväzkov voči študentom v rámci projektu Enlight okrem iného predstavuje veľkú finančnú stratu a tiež riziko vylúčenia z aliancie.

Rovnako porušenie záväzkov v rámci výmeny študentov v programe SAIA (zabezpečuje programy, ktoré podporujú individuálne študijné, vzdelávacie/prednáškové a výskumné mobility zo Slovenska do zahraničia a cudzincov na Slovensko, ako aj projektovú spoluprácu slovenských a zahraničných vzdelávacích inštitúcií.) môže spôsobiť finančný a reputačný dopad nielen v oblasti výmeny študentov, ale aj lektorov napr. v rámci dlhodobej akcie Rakúsko- Slovensko spolupráca vo vede a vzdelávaní a pod. projektoch.

Preto do úvahy prichádza aj druhé riešenie a to, že sa na týchto študentov bude vzťahovať len prvá fáza protestu od 17. 11. do 4. 12. 2022 – po tomto dátume ich štúdium pokračuje bez ohľadu na vývoj situácie.